

علوم و فنون ادبی [رشته ادبیات و علوم انسانی]

۱- دربارهٔ زبان‌های ایرانی، کدام گزینه درست است؟

- (۱) فارسی باستان: این زبان در زمان ساسانیان رایج بود و فرمان‌ها و نامه‌های شاهان آن دوره به خط میخی است.
- (۲) زبان پارتی: در شمال و شمال‌شرقی ایران متداول بود و زبان دورهٔ اشکانیان است.
- (۳) زبان پهلوی: زبان رسمی دوران هخامنشی بود و آثار باقی‌مانده از آن بیشتر آثار غیردینی است.
- (۴) فارسی دری: با کنار گذاشتن الفبای عربی و کاهش نفوذ اسلام در ایران شکل گرفت.

۲- کدام گزینه دربارهٔ شعر فارسی در قرن چهارم و اوایل قرن پنجم نادرست است؟

- (۱) فراتر رفتن مفاهیم ذهنی شاعران از قلمرو تعالیم کلی اخلاقی
- (۲) سادگی فکر و روانی کلام
- (۳) کاربرد ترکیب‌های تازه و استعاره‌های دل‌پذیر
- (۴) توجه شاعران به واقعیت بیرونی

۳- با توجه به محتوا و درون‌مایه، ابیات زیر به سبک کدام یک از شاعران قرن چهارم و پنجم هجری نزدیک‌تر است؟

پس آن‌گه سرفراز انجمن شو	شناسای وجود خویش‌تن شو
چو دانستی ز هر بد رسته باشی	چو خود دانی همه دانسته باشی
(۴) رودکی	(۲) ناصر خسرو
(۳) شهید بلخی	(۱) فردوسی

۴- عبارات زیر به ترتیب به کدام آثار اشاره دارند؟

- (الف) این کتاب حدود سال ۳۴۶ قمری، به‌دست عده‌ای از دانشوران خراسان نوشته شد.
- (ب) جمعی از دانشمندان آن زمان، این کتاب را به فارسی برگرداندند.
- (ج) نمونه‌ای از قطعات اخلاقی و تعلیمی است و در میان اندرزنامه‌های منثور جا دارد.

(۱) تاریخ طبری - تاریخ بلعمی - هزارویک شب	(۲) شاهنامهٔ ابومنصوری - تاریخ بلعمی - درخت آسوریک
(۳) تاریخ طبری - شاهنامهٔ ابومنصوری - هزارویک شب	(۴) شاهنامهٔ ابومنصوری - تفسیر طبری - درخت آسوریک

۵- کدام گزینه مصداقی از عوامل پیشرفت و گسترش زبان و ادبیات فارسی در سده‌های پنجم و ششم نیست؟

- (۱) سلطان محمود غزنوی در سال ۳۹۲ هـ ق به هندوستان حمله برد و تا سال ۴۱۶ هـ ق چندین جنگ کرد.
- (۲) خواجه نظام‌الملک طوسی، وزیر البارسلان سلجوقی، مدارسی برای آموزش علوم و فنون در شهرهایی مانند بغداد و اصفهان تأسیس کرد.
- (۳) طغرل، پادشاه سلجوقی، شهر ری را آباد کرد و آن را به‌عنوان پایتخت برگزید.
- (۴) منوچهری، شاعر قرن پنجم، حمایت عنصری، ملک‌الشعرای دربار مسعود غزنوی را جلب کرد و به دربار غزنه راه یافت.

۶- کدام ویژگی فکری سبک خراسانی در بیت زیر از فرخی سیستانی مشهود است؟

این هوای خوش و این دشت دلارام نگر	این زمینی بودن معشوق
(۱) داشتن جنبهٔ عملی و دستوری	(۲) زمینی بودن معشوق
(۳) حاکمیت حماسه بر شعر	(۴) روح شادی و نشاط و تساهل

۷- در کدام گزینه همهٔ آثار از نمونه‌های موفق در دورهٔ سامانی است؟

(۱) تفسیر طبری - تاریخ بیهقی - التفهیم - کیمیای سعادت	(۲) ترجمهٔ تفسیر طبری - تاریخ بلعمی - التفهیم - شاهنامهٔ ابومنصوری
(۳) قابوس‌نامه - تاریخ بیهقی - سیاست‌نامه - کیمیای سعادت	(۴) سیاست‌نامه - سفرنامهٔ ناصر خسرو - تاریخ بلعمی - شاهنامهٔ ابومنصوری

۸- در کدام بیت برای یک متمم از دو نشانه استفاده شده است؟ این ویژگی در کدام قلمرو سبک خراسانی جای دارد؟

(۱) ما چو نایبیم و نوا در ما ز توست	ما چو کوهیم و صدا در ما ز توست (ادبی)
(۲) جان بی جمال جانان میل جهان ندارد	هر کس که این ندارد حقاً که آن ندارد (زبانی)
(۳) عاقبت خواهی نظر در منظر خوبان مکن	ور گنی، بدرود کن خواب و قرار خویش را (ادبی)
(۴) هر آن برگ کز وی شدی آشکار	بدی چهر آن بت بر او بر، نگار (زبانی)

۹- در همه گزینه‌ها به ویژگی‌های ادبی سبک عراقی اشاره شده است، به جز گزینه.....

(۱) خوش آهنگ تر شدن اوزان شعری

(۲) فراوانی ترکیبات نو

(۳) به کارگیری ردیف‌های فعلی و اسمی دشوار

(۴) رواج و توجه بیشتر به آرایه‌های ادبی

۱۰- کدام بیت نمونه‌ای از ابیات سبک خراسانی نیست؟

(۱) مهتری گر به کام شیر در است

(۲) گل بخندید و باغ شد پدرام

(۳) مرا بسود و فرو ریخت هر چه دندان بود

(۴) هر ساعت از نو قبله‌ای با بت پرستی می‌رود

شو خطر کن ز کام شیر بجوی

ای خوشا این جهان بدین هنگام

نبود دندان، لا بل چراغ تابان بود

توحید بر ما عرضه کن تا بشکنیم اصنام را

۱۱- موسیقی بیت زیر کدام حس را در شما ایجاد می‌کند؟

عید آمد و عید آمد، یاری که رمید آمد

عیدانه فراوان شد، تا باد چنین بادا

(۱) اراده و هدف شاعر

(۲) شگفتی و تعجب

(۳) شوق و هیجان

(۴) اندوه و ناراحتی

۱۲- کدام بیت از نظر حس و حال فضای شعری و عاطفی با سایر گزینه‌ها تفاوت دارد؟

(۱) ما همه چشمیم و تو نور ای صنم

(۲) بیا تا گل برافشانیم و می در ساغر اندازیم

(۳) این کوزه‌گر دهر چنین جام لطیف

(۴) دل زنده می‌شود به امید وفای یار

چشم بد از روی تو دور ای صنم

فلک را سقف بشکافیم و طرحی نو دراندازیم

می‌سازد و باز بر زمین می‌زندش

جان رقص می‌کند به سماع کلام دوست

۱۳- لحن و آهنگ کدام گزینه با سایر گزینه‌ها متفاوت است؟

(۱) بر لشکر زمستان نوروز نامدار

(۲) در عشق تو ای نگار پرکینه و جنگ

(۳) همی گشت بهرام چون شیر نر

(۴) روان گشت هرکس به میدان او

کرده است عزم تاختن و رای کارزار

گشتیم سراپای جهان با دل تنگ

سلیحش نیامد بر او کارگر

شدی طعمه تیغ بر آن او

۱۴- کلمات کدام گزینه به ترتیب هموزن و آهه‌های «دیوارکشی - اضطرار» هستند؟

(۱) فرصت‌سوزی - مبتکر

(۲) هنجارشکن - لاله‌روی

(۳) دنباله‌رو - گریزپا

(۴) ساختارگریز - پدیدار

۱۵- از میان کلمات زیر، چند کلمه با واژه «نمایش» هموزن هستند؟

«کناره - کرامت - شکوه‌مند - بخارا - درایت - می‌باید - سبک‌سیر - پری‌روی - نرفتم - نگویید - زمانی - ثریا»

(۱) پنج

(۲) شش

(۳) هفت

(۴) هشت

۱۶- جداسازی هجاهای مصراع زیر در کدام گزینه آمده است؟

«باشد که تو خود روزی از ما خبری پرسی»

(۱) ---UU-----UU--

(۲) ---U-----U---U

(۳) --U-U-----U-U--

(۴) ---UU--UU---UU

۱۷- در کدام گزینه تعداد مصوت‌ها بیش از سایر گزینه‌ها است؟

(۱) تو را در آینه دیدن جمال طلعت خویش

(۲) هر که شیرینی فروشد مشتری بر وی بجوشد

(۳) عیبی نباشد از تو که بر ما جفا رود

(۴) شهری اندر هوست سوخته در آتش عشق

۱۸- کدام یک از مصراع‌های زیر وزنی متفاوت دارد؟

(۱) چو سرو از راستی بر زد علم را

(۲) تو را دریای رحمت بی کران است

(۳) نمی‌بینم از همدمان هیچ بر جا

(۴) به هر گل می‌رسد می‌بوید این دل

۱۹- در بیت زیر چند هجای کشیده وجود دارد؟

تا رنج تحمل نکنی، گنج نبینی

تا شب نرود، صبح پدیدار نباشد

(۱) یک

(۲) دو

(۳) سه

(۴) چهار

۲۰- کدام یک از ابیات زیر از الگوی هجایی «-U--/-U--/-U--/-U--» تشکیل شده است؟

(۱) گرم باز آمدی محبوب سیم‌اندام سنگین دل

گل از خارم بر آوردی و خار از پای و پای از گل

(۲) گر او گرفتارم کند من با گرفتاری خوشم

ور خوار چون خارم کند، ای گل بدان خواری خوشم

(۳) بی‌عمر زنده‌ام من و این بس عجب مدار

روز فراق را که نهد در شمار عمر

(۴) یک عمر پریشانی دل، بسته به مویی است

تنها سر مویی ز سر موی تو دورم

۲۱- تقطیع هجایی کدام بیت چهار بار تکرار الگوی «ل--» است؟

می‌باید این نصیحت کردن به دلستانان
ز سیم سینۀ تو کار من چو زر می‌گشت
مراد از بخت و حظ از عمر و مقصود از جهان دارد
تبم گرفت و دلم خوش به انتظار عیادت

۱) دلدادۀ را ملامت گفتن چه سود دارد
۲) اگر مرا به زر و سیم دسترس می‌بود
۳) کسی را کاختیاری هست و محبوبی و مشروب
۴) شنیدمت که نظر می‌کنی به حال ضعیفان

۲۲- در همهٔ گزینه‌ها واژه آرایبی وجود دارد، به‌جز:

بـدو انـدرون آبـهای روان
هنر نیـز بر گـوهرش برفـزود
کمال زـندگانی مـرگ دانسی
چراست تیره دل من چو شد خراب قمر

۱) یکی شهر فرمود نوشتن روان
۲) بیاموختنش هـنر هرچه بود
۳) اگر در مرگ خواهی زندگانی
۴) خرابه‌ها همه چون از قمر شود روشن

۲۳- در کدام ابیات «واج آرایبی» مشهودتر است؟

از شانه قیامت به سر ریش نبردن
صورت خود باز به ما ننگری
رستم ز شکایت چو زر از زار ندانم
نقش غلط مخوان که همین لوح ساده‌ایم

الف) ای شیخ تو در کشمکشی و نه بهشتی است
ب) گر تو در آیینۀ تأمل کنی
ج) از چهرۀ زار چو زرم بود شکایت
د) گفתי که حافظ این همه رنگ و خیال چیست

الف- ج ۱) الف- ج ۲) ب- د ۳) الف- ب ۴) ج- د

۲۴- در همهٔ گزینه‌ها آرایهٔ تکرار مشهود است، به‌جز.....

تکیه بر ایام نیست تا دگر آید بهار
تا باز کنی بند قبا صبح دمیده است
چون دوست دشمن است شکایت کجا بریم
که بازمی‌دهد این دردمند را دل ریش

۱) فصل بهار است خیز تا به تماشا رویم
۲) ما را ز شب وصل چه حاصل که تو از ناز
۳) از دشمنان برند شکایت به دوستان
۴) دل شکسته مروت بود که باز دهند

۲۵- آرایهٔ سجع در کدام گزینه با سایرین متفاوت است؟

۱) صیاد بی‌روزی ماهی در دجله بگیرد و ماهی بی‌اجل در خشک نمیرد.
۲) عاشق در فراق معشوق صبوری نتواند و فرزند شیرخوار از مادر دوری.
۳) خیره به شمع می‌سوخت پروانه‌ای، چونان که در ماه نگرد دیوانه‌ای.
۴) کسی که در گفتار خویش صداقت ندارد، هموست که در کردار خود شجاعت ندارد.

۲۶- در کدام گزینه نوع سجع متفاوت است؟

۱) الهی اگر بهشت چون چشم و چراغ است، بی دیدار تو درد و داغ است.
۲) باران رحمت بی‌حسابش همه را رسیده و خوان نعمت بی‌درغش همه‌جا کشیده.
۳) خلاف راه صواب است و نقض رای اولوالالباب، ذوالفقار علی در نیام و زبان سعدی در کام.
۴) محبت را غایت نیست، از بهر آن که محبوب را نهایت نیست.

۲۷- نوع سجع در کدام گزینه نادرست است؟

۱) پس چون پیر غریب، این ابیات عجیب بر خواند و این دامن دُر بر قوم افشاند (متوازی)
۲) خواستم که زهر کبائر را به توبه تریاک کنم و تن آلوده را به غسل آب زمزم پاک (مطرف)
۳) آن شب تا روز این حدیث در پیش افکنده بودیم و چون شمع گاه در گریه، گاه در خنده بودیم (متوازن)
۴) الهی بر تاریک ما خاک خجالت نثار مکن و ما را به بلای خود گرفتار مکن (مطرف)

۲۸- ارزش موسیقایی سجع در کدام گزینه از دیگر گزینه‌ها بیشتر است؟

۱) طاعتش موجب قربت است و به شکر اندرش مزید نعمت.
۲) تنی چند متفق سیاحت بودند و شریک رنج و راحت.
۳) استعداد بی‌تربیت دریغ است و تربیت نامستعد ضایع.
۴) در دیدهٔ دشمنان خار و بر روی دوستان خال.

۲۹- کدام‌یک از جملات زیر نثر مسجع نیست؟

۱) ظالمی هیزم درویشان را خریدی به حیف و توانگران را دادی به طرح.
۲) آنکه از جمال عقل محبوب است، خود به نزدیک اهل بصیرت معذور باشد.
۳) وقتی به جهل جوانی بانگ بر مادر زدم، دل آزرده به کنجی نشست.
۴) گاه از دیدن خط مکتوب منتعش و گاه از ندیدن روی مطلوب مشتعل.

۳۰- در کدام گزینه آرایه «ترصیع» به کار رفته است؟

- ۱) بدان حجت که دل را زنده دارد
- ۲) چرا مطرب نمی خواند سرودی
- ۳) راه وصل تو راه پر آسبیب
- ۴) برگ بی برگی بود ما را نوال

۳۱- کدام گزینه دارای «موازنه» است؟

- ۱) خرم و شادمان همی باشد
- ۲) مرکز حشمت و سیادت باد
- ۳) جود را ملجأ است همت او
- ۴) مست گردد چو پیل با یک و پنج

بدان آیت که جان را بنده دارد
چرا ساقی نمی گوید درودی
درد عشق تو درد بی درمان
مرگ بی مرگی بود ما را حلال

سیم و زر در جهان همی باشد
دولتش هر زمان زیادت باد
جاه را مرکز است حشمت او
نقل سازد ز نارسیده ترنج

۳۲- در ارتباط با شعر زیر، عبارت های «الف و ب» به ترتیب مربوط به کدام یک از گام های تحلیل متن است؟

- الف) میان کلمات «پدیدم» تکرار وجود دارد.
ب) عاشق، معشوق را از اینکه او را دل آزرده کند برحذر می دارد.

- ۱) شناسایی و استخراج نکات زبانی - شناسایی و استخراج نکات فکری
- ۲) شناسایی و استخراج نکات ادبی - نتیجه گیری و تعیین نوع
- ۳) شناسایی و استخراج نکات زبانی - نتیجه گیری و تعیین نوع
- ۴) شناسایی و استخراج نکات ادبی - شناسایی و استخراج نکات فکری

۳۳- مفهوم کدام گزینه با دیگر ابیات متفاوت است؟

- ۱) تنها نه من به خاک مذلت فتاده ام
- ۲) پاکان ستم ز دور فلک بیشتر کشند
- ۳) صبر بر جور فلک کن تا بر آیی روسفید
- ۴) آسمان کشتی ارباب هنر می شکند

۳۴- نوع ادبی کدام بیت تعلیمی و اندرزی است؟

- ۱) دوست دارم که پیوشی رخ همچون قمرت
- ۲) یکی نیزه زد بر کمر بند اوی
- ۳) غره مشو به زور و توانایی
- ۴) بسین که سیب زنخدان تو چه می گوید

۳۵- لحن کدام بیت متفاوت است؟

- ۱) او را به رنگ و بوی نگویم نظیر نیست
- ۲) همچنان طفلی که در وحشت سرایی مانده است
- ۳) هر زمان بی روی ماهی همدم آهی شوم
- ۴) شبی به مردمک چشم طعنه زد مژگان

۳۶- نوع نگرش شاعر به جهان در کدام گزینه با بیت زیر یکسان است؟

برو شادی کن ای یار دل افروز / غم فردا نشاید خورد امروز

- ۱) آنچه به غفلت گذشت عمر نخواندم
- ۲) غافلان از کاهلی امروز را فردا کنند
- ۳) فردا چو غم زیاده ز امروز می رسد
- ۴) گردی که همی تلخ کند کام تو امروز

۳۷- پیام حکایت زیر در کدام گزینه آمده است؟

«روزی شخصی بیش بهلول، بی ادبی نمود. بهلول او را ملامت کرد که چرا شرط ادب به جا نیاوردی؟ او گفت: چه کنم؟ آب و گل مرا چنین سرشته اند. گفت: آب و گل تو را نیکو سرشته اند، اما لگد کم خورده است!»

- ۱) تنبیه کردن شخص بدذات
- ۲) ادب نشدن افراد بدذات
- ۳) تربیت شدن و کسب ادب
- ۴) به نصیحت دیگران گوش کردن

۳۸- اگر بخواهید در ادامه این متن بیتی متناسب برگزینید، کدام بیت را انتخاب می‌کنید؟
«چشیدن شهد و شیرینی آن را مانند کردم به لذات این جهانی که فایده آن، اندک و رنج آن بسیار است و راه نجات بر آدمی بسته می‌گرداند.»

- (۱) من دل ندهم به کس برای دل تو
(۲) دانی که بر نگین سلیمان چه نقش بود؟
(۳) چرا دایمم بخوابی ای دل ای دل
(۴) قصد جفاها نکنی و بکنی با دل من

۳۹- در کدام گزینه نوع ادبی ذکر شده، متناسب با بیت آن نیست؟

- (۱) به دو چشم خون‌فشانم هله ای نسیم رحمت
(۲) همینست بسنده است اگر بشنوی
(۳) ز نیروی اسپان و زخم سمران
(۴) در جهل مباحش و دانش اندیش
- که ز کوی او غباری به من آر توتیا را (غنایی)
که گر خار کاری سمن ندروی (درو نکنی) (نمایشی)
شکسته شد آن تیغ‌های گران (حماسی)
کز جهل نرفت کاری از پیش (تعلیمی)

۴۰- بین تمام واژگان کدام گزینه آرایه جناس به چشم می‌خورد؟

- (۱) نظر - منظر - ناظر - منتظم - منظور
(۲) مباد - باد - قباد - مبادا - بودی
(۳) کتب - مکتوب - کاتب - اکتساب - کتاب
(۴) طلیعه - طلعت - طلوع - طالع - مطلع

۴۱- در بیت زیر کدام آرایه ادبی وجود دارد؟

- به جز از علی که آرد پسری ابوالعجایب
که علم کند به عالم شهدای کربلا را
- (۱) ترصیع
(۲) جناس افزایشی
(۳) جناس حرکتی
(۴) جناس تام

۴۲- کدام گزینه فاقد آرایه «جناس ناقص حرکتی» است؟

- (۱) در دل ندهم ره پس از این مهر بتان را
(۲) دلا ز رنج حسودان مرنج و واثق باش
(۳) ای گدایان خرابات خدا یار شماست
(۴) گرم باز آمدی محبوب سیم‌اندام سنگین‌دل
- مهر لب او بر در این خانه نهادیم
که بد به خاطر امیدوار ما نرسد
چشم انعام مدارید ز انعامی چند
گل از خارم برآوردی و خار از پای و پای از گل

۴۳- کدام گزینه درباره شعر نو نادرست است؟

- (۱) در شعر نو، شاعر خود را اسیر قافیه نمی‌سازد.
(۲) در شعر نو طول مصراع‌ها مانند شعر کهن یکسان است.
(۳) در شعر نو به مانند شعر کهن قافیه وجود دارد.
(۴) قافیه در شعر نو محدودیت‌های کهن را ندارد.

۴۴- اگر واژه‌های زیر قافیه‌های بیتی باشد، قافیه کدام بیت طبق «قاعده ۲» است؟

- (۱) ابرو - بو
(۲) آرزو - رهجو
(۳) جفا و صفا
(۴) درو و نو

۴۵- رایج‌ترین شیوه کاربرد سجع در شعر چیست؟

- (۱) استفاده از سجع مطرف
(۲) کاربرد سجع متوازی و متوازن
(۳) استفاده از قافیه درونی
(۴) به‌کارگیری قافیه‌ها در پایان مصراع

پاسخ تشریحی

علوم و فنون ادبی (رشته ادبیات و علوم انسانی)

- ۲- پاسخ: گزینه ۲
 دلیل نادرستی سایر موارد:
 گزینه ۱: فارسی باستان در زمان هخامنشیان رایج بود.
 گزینه ۳: زبان پهلوی، زبان دوران ساسانی است و بیشتر آثار آن، آثار دینی زردشتی است.
 گزینه ۴: فارسی دری با بهره‌گیری از الفبای خط عربی که از نتایج نفوذ اسلام است، شکل گرفت.
- ۲- پاسخ: گزینه ۱
 ▲ مشخصات سؤال: متوسط * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۴)
 شاعر این دوره می‌کوشد تا فکر و خیال خود را همان‌گونه که به خاطرش می‌رسد، بیان کند. بنابراین، شاعران، بیشتر به واقعیت بیرونی نظر داشتند و مفاهیم ذهنی از قلمرو تعالیم کلی اخلاقی فراتر نمی‌رفت.
- ۳- پاسخ: گزینه ۲
 ▲ مشخصات سؤال: دشوار * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۴)
 این ابیات از نظر محتوا و درون‌مایه، حکمی و اندرزی (تعلیمی) است که در قرن چهارم و پنجم هجری، کسایی و ناصر خسرو در این زمینه اشعاری سروده‌اند، اما در سایر گزینه‌ها: فردوسی شاعر حماسی، شهید بلخی و رودکی نیز شاعر غنایی هستند.
- ۴- پاسخ: گزینه ۴
 ▲ مشخصات سؤال: متوسط * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۴)
 ۵- پاسخ: گزینه ۳
 ▲ مشخصات سؤال: دشوار * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۱۰)
 گزینه ۱: به لشکرکشی‌ها و فتوحات غزنویان اشاره دارد.
 گزینه ۲: توسعه مدارس و مراکز تعلیم را بیان می‌کند.
 گزینه ۴: گرایش شاهان است در جلب عالمان و ادیبان به دربار.
- ۶- پاسخ: گزینه ۴
 ▲ مشخصات سؤال: متوسط * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۷)
 این بیت با روحیه‌ای شاد به توصیف هوای خوش و فصل بهار و منظره زیبا پرداخته است.
- ۷- پاسخ: گزینه ۲
 ▲ مشخصات سؤال: دشوار * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۷)
 نثر دوره اول زبان فارسی، در دو شاخه قابل بررسی است: (۱) دوره ساسانی (۲) دوره غزنوی و سلجوقی.
- ۸- پاسخ: گزینه ۴
 ▲ مشخصات سؤال: متوسط * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۷)
 در مصراع دوم این بیت دو نشانه (حرف اضافه) در قبل و بعد از متمم (او) آمده است که از ویژگی‌های زبانی سبک خراسانی است:
- ۹- پاسخ: گزینه ۲
 ▲ مشخصات سؤال: متوسط * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۱۰)
 گزینه ۲، از ویژگی‌های زبانی سبک عراقی است در حالی که سه گزینه دیگر از ویژگی‌های ادبی سبک عراقی است.
- ۱۰- پاسخ: گزینه ۴
 ▲ مشخصات سؤال: دشوار * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۷)
 سه بیت اول مثال‌های کتاب برای سبک خراسانی هستند. در این ابیات کلمات عربی کم دیده می‌شود، لغاتی که امروزه کاربرد ندارد مانند «مهرتری، پدram و بسود» دیده می‌شود، در بیت ۱ از دو حرف اضافه برای یک متمم استفاده شده است، تشبیهات و توضیحات آن‌ها ساده، عینی و ملموس است.
- ۱۱- پاسخ: گزینه ۳
 ▲ مشخصات سؤال: ساده * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۲)
 وزن و آهنگ این بیت تند و طرب‌انگیز است و شاعر حالت شوق و هیجان را به خواننده انتقال می‌دهد. وزن و آهنگ این بیت با محتوای آن هماهنگی کامل دارد.
- ۱۲- پاسخ: گزینه ۳
 ▲ مشخصات سؤال: دشوار * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۲)
 در این بیت شاعر با لحنی پندآمیز و اندوه‌بار و با وزن و آهنگی تند و سنگین به اندرز پرداخته که برخلاف سایر گزینه‌ها شادابی آنچنانی ندارد.
- ۱۳- پاسخ: گزینه ۲
 ▲ مشخصات سؤال: دشوار * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۲)
 در سه گزینه دیگر، لحن و آهنگ، حماسی و کوبنده است؛ در حالی که در این گزینه لحن و آهنگ شعر، عاشقانه است و منظور از جنگ معشوق، ناسازگاری او بوده و فضای شعر، حماسی نیست.
- ۱۴- پاسخ: گزینه ۲
 ▲ مشخصات سؤال: ساده * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۵)
 دیوارکشی: دی / وار / ک / شی ← -- UU-
 اضطرار: اض / ط / رار ← -U-U
 هنجارشکن: هُن / جار / ش / کن ← -- UU-
 لاله‌روی: لا / ل / روی ← -U-U

- ۱۵- پاسخ: گزینه ۲
 کناره: U-U کرامت: --U شکوه‌مند: U-U-U بخارا: --U درایت: --U می‌باید: ---
 سبک‌سیر: U--U پری‌روی: U--U نرفتم: --U نگوید: U--U زمانی: --U ثریا: --U

۱۶- پاسخ: گزینه ۱

با شد ک ت خُد رو زی عَز ما خَب رِ پُر سی
 - - - U U - - - - -

۱۷- پاسخ: گزینه ۲

در این گزینه ۱۶ مصوت وجود دارد: هَرا/کِشی/ری/نی/فأ/روا/شدا/مُش/تآ/ری/بَرا/وی/بِ/جوا/شد
 در گزینه‌های ۱، ۳ و ۴ به ترتیب ۱۵، ۱۴ و ۱۴ مصوت وجود دارد.

نکته: تعداد مصوت‌ها برابر با تعداد هجاهاست. بنابراین با شمارش تعداد هجاها می‌توان به تعداد مصوت‌ها پی برد.

۱۸- پاسخ: گزینه ۳

چُ سَر و ز را س تی بَر ز د عَ لَم را
 تَ را در یا یِ رِح مت بی ک را نَسْت
 بِ هر گل می رِ سد می بو یِ دینِ دل
 - - - U - - - - - U - - - - -

۱۹- پاسخ: گزینه ۴

تا رنچ تَ حَم مَل نَ کُ نِ گنج نَ یِ نی
 - - - U - - - U - - - U - - -
 تا شب نَ رَ و د صبح یَ دِ دار نَ با شد
 - - - U - - - U - - - U - - -

۲۰- پاسخ: گزینه ۲

گَر او گَ رَف تا رَم کُ نَد من با گَ رِف تا ری خُ شَم
 - - - U - - - U - - - U - - -
 وَر خا ر چُن خا رم کُ نَد ای گل بَ دَاخ خا ری خُ شَم
 - - - U - - - U - - - U - - -

۲۱- پاسخ: گزینه ۳

ک سی را کخ ت یا ری هس تُ مح بو
 مُ را دَز بیخ تَ حظ از عم رُ مق صو
 - - - U - - - U - - - U - - -
 بی رو مش بی بی یُ مش رو بی
 - - - U - - - U - - - U - - -

۲۲- پاسخ: گزینه ۱

در این بیت آرایه واژه‌آرایی یا همان تکرار مشاهده نمی‌شود. باید دقت نمود که کلمه «روان» در این بیت، دو معنی دارد: ۱- روح ۲- جاری. بنابراین آرایه حاصل از آن جناس است و تکرار محسوب نمی‌شود.

تکرار در گزینه‌های دیگر: (۲) هنر (۳) مرگ-زندگانی (۴) قمر

۲۳- پاسخ: گزینه ۱

واج‌آرایی صامت از مصوت مشهودتر است.

هرچه تعداد یک واج بیشتر باشد، واج‌آرایی محسوس‌تر است.

واج‌های تکراری اگر به هم نزدیک‌تر باشند، محسوس‌تر است.

برخی صامت‌ها مثل «ش، س، ز، گ، خ» بیشتر به گوش می‌آیند.

بیت «الف»: واج‌آرایی «ش»

بیت «ج»: واج‌آرایی «ز»

۲۴- پاسخ: گزینه ۲

در گزینه ۱ کلمه «بهار»، در گزینه ۳ واژه‌های «دشمن، دوست و شکایت» و در گزینه ۴ واژه «دل» تکرار شده است.

۲۵- پاسخ: گزینه ۲

در گزینه ۲، صبوری و دوری دارای سجع مطرف‌اند. در حالی که در سایر گزینه‌ها، همگی سجع‌های متوازی هستند.

(۱) نگیرد و نمیرد

(۳) پروانه‌ای و دیوانه‌ای

(۴) صداقت و شجاعت

- ۲۶- پاسخ: گزینه ۲ ▲ مشخصات سؤال: متوسط * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۶)
در این گزینه سجع متوازی به چشم می خورد زیرا هم در تعداد هجاها یکسان است و هم حروف پایانی مشترک است؛ در حالی که در گزینه های دیگر سجع مطرف وجود دارد. سجع های به کار رفته در گزینه ها این گونه هستند:
- (۱) چراغ - داغ
(۲) رسیده - کشیده
(۳) صواب - اولوالباب / نیام - کام (۴) غایت - نهایت
- ۲۷- پاسخ: گزینه ۳ ▲ مشخصات سؤال: ساده * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۶)
گزینه ۱: کلمات سجع (بر خواند - افشاند) سجع متوازی
گزینه ۲: کلمات سجع (تریاک - پاک) سجع مطرف
گزینه ۳: کلمات سجع (افکنده - خنده) سجع مطرف
گزینه ۴: کلمات سجع (نثار - گرفتار) سجع مطرف
- ۲۸- پاسخ: گزینه ۱ ▲ مشخصات سؤال: دشوار * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۶)
در این گزینه سجع متوازی به کار رفته است (قربت - نعمت) که بیشترین ارزش موسیقایی را دارد. سجع در سایر گزینه ها:
- (۲) سیاحت - راحت (مطرف)
(۳) دریغ - ضایع (متوازن)
(۴) خار - خال (متوازن)
- ۲۹- پاسخ: گزینه ۳ ▲ مشخصات سؤال: دشوار * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۶)
پایه های سجع در جملات (۱)، (۲)، (۴) به ترتیب: حیف و طرح، محجوب و معذور، منتعش و مشتعل که فقط هم وزن اند. این سجع را «متوازن» گویند. اما در عبارت (۳) هیچ نوع سجوی دیده نمی شود. بنابراین نثر مسجع نیست.
- ۳۰- پاسخ: گزینه ۴ ▲ مشخصات سؤال: متوسط * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۹)
در این گزینه تقابل سجع های متوازی دیده می شود:
برگ بی برگی بود	ما	را	نوال
↓			↓
مرگ بی مرگی بود	ما	را	حلال
- ۳۱- پاسخ: گزینه ۳ ▲ مشخصات سؤال: متوسط * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۹)
جود	را	ملجأ	است	همت	او
↓	↓	↓	↓	↓	↓
جاه	را	مرکز	است	حشمت	او
- ۳۲- پاسخ: گزینه ۴ ▲ مشخصات سؤال: ساده * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۱)
آرایه تکرار در قلمرو نکات ادبی قابل بررسی است و عبارت «ب» بیانگر فکر و اندیشه شاعر است.
- ۳۳- پاسخ: گزینه ۳ ▲ مشخصات سؤال: دشوار * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۱)
گزینه های ۱، ۲ و ۴ بر این مفهوم تأکید دارند که روزگار نسبت به انسان های برجسته و برگزیده، ستم و ظلم روا می دارد. در حالی که شاعر در گزینه ۳، صرفاً راه رها شدن از ظلم روزگار را صبر و تحمل می داند و سخنی از ستم بر انسان های شاخص نرفته است.
- ۳۴- پاسخ: گزینه ۳ ▲ مشخصات سؤال: دشوار * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۱)
نمونه شعر تعلیمی در گزینه ۳ مشاهده می شود که شاعر به تکبر نوزیدن توصیه می کند.
- ۳۵- پاسخ: گزینه ۴ ▲ مشخصات سؤال: دشوار * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۱)
لحن گزینه ۴ «روایی - داستانی» و به صورت تمثیلی است و گفت و گویی میان مردمک چشم و مژه اتفاق می افتد. در سایر ابیات لحن شعر «تغزلی» است و شاعر درباره عشق و یار و فراق و ... صحبت می کند.
- ۳۶- پاسخ: گزینه ۳ ▲ مشخصات سؤال: متوسط * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۱)
در هر دو بیت شاعر دنیا را گذران می داند و معتقد است باید «امروز» را غنیمت دانست و «غم فردا» را نداشت. شاعران هر دو بیت اذعان دارند که آینده مشکلات خودش را در پیش دارد و نباید به خاطر مشکلات دنیایی آینده، امروز را بر خود تلخ کرد.
- ۳۷- پاسخ: گزینه ۳ ▲ مشخصات سؤال: متوسط * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۱)
عبارت «لگد خوردن» کنایه از پخته شدن و تجربه کسب کردن و آماده شدن است. در گذشته برای «گل اندود» کردن پشت بام خانه ها، بعد از مخلوط کردن آب و گل، آن گل را لگد می کردند تا برای گل اندود کردن، آماده گردد.
- ۳۸- پاسخ: گزینه ۲ ▲ مشخصات سؤال: متوسط * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۱)
مفهوم متن صورت سؤال نکوهش لذات دنیاست. نویسنده می گوید لذت های دنیا فایده اندک دارند و رنج بسیار. اگر بخواهیم از این مفهوم نتیجه ای را استنباط کنیم چه خواهد بود؟ ← دل نبستن به لذت های دنیا. در بیت دوم شاعر می گوید: «به لذت های دنیا دل نبند.»

- ۳۹- پاسخ: گزینه ۲ ▲ مشخصات سؤال: متوسط * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۱)
نوع ادبی این گزینه، «تعلیمی» است.
- ۴۰- پاسخ: گزینه ۴ ▲ مشخصات سؤال: متوسط * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۱۲)
در میان واژگان گزینه ۴ آرایه اشتقاق وجود دارد و در تمامی واژگان حروف (ط ل ع) مشترک است. اما در سایر گزینه‌ها:
گزینه ۲: جناس افزایشی و اختلافی به‌جز کلمه بودی
گزینه ۳: جناس هم‌ریشه به‌جز واژه اکتساب
گزینه ۴: جناس هم‌ریشه به‌جز واژه منتظم
- ۴۱- پاسخ: گزینه ۲ ▲ مشخصات سؤال: ساده * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۱۲)
گزینه ۲: جناس افزایشی میان علم و عالم (ناهمسانی دو واژه در تعداد حروف)
- ۴۲- پاسخ: گزینه ۲ ▲ مشخصات سؤال: متوسط * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۱۲)
گزینه ۲: جناس ناقص افزایشی وجود دارد و در دیگر گزینه‌ها جناس ناقص حرکتی.
گزینه ۱: مَهر، مِهر، مَهر
گزینه ۳: اِنعام، اَنعام
گزینه ۴: کِل و کُل
- ۴۳- پاسخ: گزینه ۲ ▲ مشخصات سؤال: ساده * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۵، درس ۱۱)
در شعر نو طول مصراع‌ها مانند شعر کهن یکسان نیست؛ بلکه طول مصراع‌ها کوتاه و بلند می‌شود.
- ۴۴- پاسخ: گزینه ۴ ▲ مشخصات سؤال: متوسط * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۱۱)
هرگاه حروف قافیه یک حرف باشد؛ یعنی مصوت بلند «ا» یا «و» باشد، طبق قاعده ۱ است و هرگاه بیشتر از یک حرف باشد، طبق قاعده ۲ است. نو و درو با دو حرف قافیه می‌شوند، مصوت کوتاه «و» + صامت «و»، یعنی انتهای این کلمات تلفظی مانند OW در زبان انگلیسی دارد.
- ۴۵- پاسخ: گزینه ۴ ▲ مشخصات سؤال: ساده * علوم و فنون ادبی ۱ (درس ۶)
اگر قافیه‌ها در پایان مصراع‌ها آمده باشد این رایج‌ترین شیوه کاربرد سجع در شعر تلقی می‌شود.

مؤسسه آموزشی فرهنگی